

We zijn toch niet dom!

Als je dit intypt bij Google, dan krijgt je ruim 202.000 hits waar verschillende mensen aangeven dat zij niet dom zijn. Voorspelbaar, maar op de eerste pagina natuurlijk ook een site die stelt dat er geen domme blondjes zijn. Nu is de naam van die site 'AAP'. De combinatie van naam en het onderwerp doet dus al direct het ergste over de inhoud vermoeden. Om mij in ieder geval niet de woede van eventuele blonde vrouwelijke lezers (of andere vrouwen, die van nature blond zijn) op mijn hals te halen, wil ik hier niet verder over uitweiden. Natuurlijk wil ik met dit artikel ook al die mensen die vinden dat zij op internet van zich zelf uitdrukkelijk moeten melden dat zij niet dom zijn, niet voor het hoofd stoten. Ik wil als oprechte columnist absoluut geen aanleiding geven voor een PVV meldpunt voor mogelijk door mij gekwetste mensen. Voordat je het weet worden daarover dan ook weer Kamervragen gesteld. In Nederland geldt tegenwoordig soms toch het principe dat degene die het hardst schreeuwt de meeste aandacht krijgt.

Maar waar komt het "we zijn toch niet dom!" dan vandaan? Eigenlijk was dit de gedachte die direct in mij opkwam toen ik in de krant las dat de arbeidsinspectie, naar aanleiding van een dodelijk ongeval in Groot Brittannië op grond van een besluit van de Europese Commissie van 19 januari 2012, een verbod op het in de handel brengen van klepelachtige hulpstukken voor bosmaaiers heeft moeten uitvaardigen. O, mogen er dan geen klepelstukken op bosmaaiers toegepast worden? Is er iets mis met bos-

maaiers? Nu stond dat niet in het artikel. Wel heb ik eens van bermmaaiers begrepen dat het heel goed is als je tijdens het maaien van bermen goede beschermde kleding draagt. Al was het alleen maar om je te beschermen tegen rondvliegende uitwerpselen. Maar goed daar gaat dit artikel niet over. Wat was er aan de hand? Bij de gebruikers van bosmaaiers blijkt het normaal te zijn dat zij allerlei extra zware hulpstukken maken of kopen voor hun bosmaaiers. Deze hulpstukken monteren en gebruiken zij dan zonder zich af te vragen of de fabrikant van de bosmaaiers daar bij zijn ontwerp wel rekening mee gehouden heeft. Haarfijn werd in het artikel uitgelegd dat we bij deze hulpstukken moeten denken aan de op één of andere manier met elkaar verbonden metalen delen zoals een schalmenketting. Natuurlijk is er iemand in de praktijk van het bosmaaien tot de ontdekking gekomen dat een nylon draad, zoals u thuis op uw elektrische grastrimmer heeft, in een bos niet erg werkbaar is. Om de haverklap afbreken van de draad en het weer moeten verlengen werkt nu eenmaal niet prettig en is zeker niet bijzonder effectief. Misschien zelfs wel irritant. Een iets robuustere variant is gewenst. Dat dat dan in de vorm van een niet standaard hulpstuk, bestaande uit een maaikop met daaraan bevestigde kettinkjes, mag de pret niet drukken. Als het maar veel betere resultaten geeft. Veel meer effect en wat nog belangrijker is, veel hogere standtijden. Productie, productie en nog eens productie, met een mooi woord efficiency, hebben we toch hoog in het vaandel. Dat er eventuele veiligheids-

technische consequenties zouden kunnen zijn, is voor een latere zorg. Nu blijkt dit principe van "de latere zorg" al verantwoordelijk te zijn voor een dodelijk ongeval, omdat een schakel van een ketting een andere arbeider, die ook in de buurt werkzaam was, dodelijk heeft verwond. De belasting die tijdens het bosmaaien op dit soort maaikoppen ontstaat, blijkt dus zo groot te zijn. En wel zo groot dat er uiteindelijk sprake kan zijn van een dodelijk projectiel. Het blijkt dat de kettingen niet bestand tegen deze vorm van slijtage en geweld. Maar ook dat de fabrikant van de bosmaaier de afschermkappen van de bosmaaiers veel te licht geconstrueerd heeft. Tenminste voor deze toepassing.

Waarschijnlijk zijn er in de loop van de tijd handige jongens geweest, die zich zelf hebben afgevraagd waarom de fabrikanten van bosmaaiers geen zwaardere oplossing van de maaikop op de markt brachten. Gat in de markt moeten ze gedacht hebben. Binnen de kortste keren was er een, volgens hen, veel beter werkende oplossing ontwikkeld. Het wat bleek, er waren ook andere gebruikers geïnteresseerd. Toen was het toch "erg jammer voor de fabrikant", had hij bij het ontwerp maar beter moeten nadenken.

Nu kunnen we achteraf zeggen dat de fabrikant dus schijnbaar nog niet zo dom geweest is. Hij was zich misschien van de beperkingen en gevaren van de bosmaaiers bewust. De domheid is eerder aan anderen te wijten.

Maar wat brengt mensen er toe om dit soort gevaarlijke oplossingen te bedenken of beter gezegd soms gevaarlijke dingen te doen? Denken mensen soms dan niet na? Zijn ze zich het gevaar niet bewust? Is er soms van sprake van onkunde? Mag ik dan, voor dat u met een vinger begint te wijzen, eerst een paar vragen aan u persoonlijk stellen? Heeft u een caravan? Ja, heeft u deze nog nooit overbeladen? Kwam u op een bepaald moment tijdens het rijden naar uw buitenlandse vakantiebestemming er achter dat u de caravan verkeerd beladen had en dat door teveel kogeldruk de caravan de auto aan het besturen was? Of heeft u nog nooit geprobeerd om 2½ m3 zand (ca. 2000 kg) te vervoeren op een aanhangwagen, die maar 1000 kilo aan laadvermogen had? Och, de wielen stonden natuurlijk wel iets te schuin maar ja, het is toch maar een klein stukje. En wat kan er nu gebeuren? Of heeft u nog nooit vuil weg gebracht zonder een net over het vuil te spannen om later op de vuilstortplaats tot de ontdekking kwam dat u nog maar de helft hoefde te lossen? Wie heeft er vroeger niet geprobeerd om zijn brommer op te voeren tot snelheden, die in ieder geval hoger waren dan die van de brommer van de buurjongen? Een bekende uitspraak is "hij die zonder zonde is, mag de eerste steen werpen". Geven we soms achteraf niet toe dat wij misschien ook dom bezig zijn geweest. Wat is nu strekking van deze column? Dat wij wel eens domme dingen doen? Fijne constatering. Wist u misschien al. Dus we kunnen weer verder. Het moment van herkenning is voorbij!

Toch zou ik liever willen dat we er veiligheids-technisch iets van leren. Ten eerste dat we de fabrikant moeten vertrouwen, als hij aangeeft dat er bepaalde zaken niet mogen, omdat hij er bij het ontwerp geen rekening mee gehouden heeft. Ten tweede dat de machinefabrikanten zich nog bewuster moeten zijn wat er wel of niet met hun machine gedaan mag worden en dat dan ook duidelijk aangeven in hun documentatie. Ten derde dat als wij iets aan een machine willen veranderen, bijvoorbeeld sneller laten lopen (komt volgens mij regelmatig voor in de praktijk), ons eerst eens gaan afvragen of de machine het technisch gezien wel kan hebben. Zo kunnen we ook denken aan belastingen, meer vermogen of meer druk op het systeem. In de praktijk kom je regelmatig machines tegen die aangepast worden door de gebruiker en daardoor er niet veiliger op geworden zijn. Misschien soms weleens gevaarlijk. In de machinerichtlijn wordt er niet voor niets gesproken over het nadenken over de veiligheidstechnische consequenties bij wijzigingen aan de machine. Zelfs bij de aller eerste machinerichtlijn is al onderkend dat wijzigingen nieuwe risico's / gevaren met zich mee kunnen brengen.

Even terug naar het voorbeeld van de bosmaaier. Zou de fabrikant van de bosmaaier in zijn documentatie aangegeven hebben dat op zijn bosmaaier alleen maar door hem geleverde, gestandaardiseerde hulpstukken toegepast mogen worden? Heeft hij de gebruiker op de

juiste wijze geïnformeerd? Heeft hij in de gebruiksaanwijzing het toepassen van andere hulpstukken expliciet verboden? Vragen die we nu niet kunnen beantwoorden, maar die als het goed is u als machinefabrikant en u als mogelijke gebruiker van machines aan het nadenken zouden kunnen zetten. Nadenken als duidelijk bewijs dat wij niet dom zijn.

Waar zouden we dan eens over kunnen nadenken? Nu, als machinefabrikant zou u kunnen nadenken of u de verplichting van het schrijven van een gebruiksaanwijzing als een last ziet of als een waardevol element om de gebruiker over de mogelijkheden en beperkingen van uw machine te informeren. Als gebruiker zou u er over na kunnen denken wat voor een waarde u hecht aan een goede duidelijke Nederlandstalige gebruiksaanwijzing. Jammer genoeg nog zo vaak een gemis bij machinecontroles.

De vaak gehoorde klacht van machinefabrikanten is dat zij veel tijd en geld stoppen in het schrijven van een gebruiksaanwijzing, die toch door niemand gelezen wordt en uiteindelijk toch maar in de kast van de Technisch Dienst staat. Maar is dit een feit, een constatering of is het een goedpraten van een eigen tekortkoming. Eerlijk gezegd: ik vermoed ...